

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita Patris Gonzali Sylveriae, Societatis Iesv Sacerdotis

Godinho, Nicolao

Coloniae Agrippinae, 1616

Tongis situs, & incolarum mores describuntur. Cap. IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44032

bus fouebatur. Frequenter ad eum Regis filij ex patris mandato ventitabant, & propositis de religione variis vltro citroque dubiis, ad multum tempus sermones trahebant. Inter alia munuscula ipso primo die Elephantis dentes ad Andream Rex misit, quos ille habitus primùm ab eodem Rege facultate interpreti donauit. Dum hac ita se habent, ex recenti itineris labore, atque ex nimia coeli folique inclementia grauissimum Andreas morbum contrahit, quo & propter vim febris, & propter extremam rerum omnium inopiam acerbissimè vexatur. Lectus illi nuda humus; cibus præter pultem ex Indici milij farina cum sale mista, aliud profus nihil. Hac ratione cum per dies aliquot, humanis remediis omnino destitutus, grauissimè affligeretur, ope tandem diuina, ante Gonzali aduentum, febris solutus est.

Tongis situs, & incolarum mores describuntur.

CAP. IV.

TONGE regia vrbs est, & regni caput, vltra æquatorem gradibus circiter tribus & viginti ad austrum sita. Magno alluitur flumine, quod inibi maris æstuario exceptum, propter immistam saluginem, incommodos habet ad potum latices. Nec alibi in vrbe aqua ad bibendum apta, nisi à remotis fontibus importetur. Loco iacet humili, montibus intercluso, & imperuio ventis. Totum per annum, tribus aut quatuor duntaxat mensibus exceptis, cum videlicet ad Cancritropicum sol cursum efficit, tanta æstus vis, vt torrerer omnia videantur. Insigni coeli & soli malignitate, aduenis maximè noxia est, & penè intollerabilis. Pro-

72 VITAE GONZALI SYLVERIAE
pè loca maritima tantum communiter pluuiarum
est, quantum ad humanos vsus satis. Summa in con-
tinenti siccitas, ex qua oritur vt sæpè segetes vel
non nascantur, vel nata humoris inopiâ ad matu-
ritatem non perueniant. Indicum milum terra fert
fabam, cicerem, phaseolum, & cætera ferè legumi-
na. Gallinam nutrit abundanter: bouum genus lo-
cis paucis & parcè minorem pecudem pluribus &
largiùs. Communis incolarum victus elephanti ca-
ro est. Magna huius armenti per agros & syluas
copia, qui eius venationi incumbunt, certò à reli-
quis differunt signo, quod etiam inurunt filijs vt
discernantur ab alijs, qui eo de genere non sunt.
Ad hanc venationem centum quinquaginta Cafres
plerumque coeunt. His distributa officia, partim
elephantorum greges agris palantes quærunt; par-
tim propè nemora, arctos ad tramites, quibus
angustus est ad interiorem syluam aditus, armati
securibus occultantur. Priores fugere in nemora
elephantos compellunt: posteriores, cum bestiæ
per angustas illas semitas singulatim (plures enim
simul vnus aditus non capit) cæco sese impetu in
syluam recipiunt, magna vi & dexteritate earum
poplites sic à tergo feriunt, vt vel statim, vel pau-
lò pòst, cum tantam corporis molem sustinere non
possint, in terram concidant. Hoc vbi factum, vtra-
que simul conuenit venatorum caterua, & cæsa
animalia in frustra secat. Proboscidem, quæ pars est
potior Regi destinant, reliquam inter se carnem,
eburque partiuntur; atque illam ad esum, hoc ad
commercium seruant. Vulgus vna antè & altera
retrò pelle tantùm pudenda tegit; cætera nudum.
Nobiles linteum induunt ex gossipio, sex vel se-
ptem longû vlnas; illud stringût in medio, cingulis
ex ar-

Ex arboris cortice confectis : appendunt insuper à collo gladiolos , filo adeo breui , vt vix infra alas demittantur. Ex nobilioribus aliqui Indicis vtuntur vestibus, mediisque brachiis & cruribus, siue ex ebore, siue ex ære, cui apud illos maius pretium, armillas sibi circumdant, ornatus causâ. Arma omnibus communia, præter gladiolos, de quibus dixi, sagittæ sunt, & framæ. Ad virilis sæuitiæ & veritatis ostentationem capitis capillos variè intorquent, & in cornua figurant. Ditiore extremis cornuam partibus induunt aurum , vt elegantiores videantur. Fœminæ sibi vestes modo suo texunt, iisque teguntur, additis à pectore & tergo globulis plurimis precarios imitantibus. Mille in capite effingunt orbiculatim formas, abrafis ad id capillis. Cafres porrò omnes, qui Tongensi Regi obediunt, ex ijs ferè sunt, quos patrio vocabulo vocant Mocarangas, genus hominum non nimis ad malum procliue. Multò maximam Cafriarum partem tenent alij ingenio nequiores, quos Botongos appellant. Hi ex damnata Mahumetis superstitione circumcisionem acceperunt, nihil aliud. Omnes communiter vllum esse in mundo Numen, vllum post mortem præmium aut pœnam, vlla in hac vita bona vel mala opera inficiantur. Itaque neque idola vt deos colunt, neque vitæ alterius vllam habent in gerendis rebus rationem. Cùm quidquam à quoquam fit, tunc fieri rectè putant, cùm fit ex arbitrio & sententia facientis. Augurijs, veneficijs, incantamentis, magicis præstigijs ita dediti sunt, vt ab ijs difficillimè auellatur. Cùm quis apud ipsos diem obit, eius mortem diligenter occultant , & quo sepeliant loco, alijs vt ignotum fit, sedulò curant. Creduntur enim secum mortem ferre, qui cum moriente, aut mortuo

fuere, & ob id facile ab amicis deferuntur. Omnem cuiuscunque morbi & mortis causam in aliquo homine sitam esse putant. Ut verò eum agnoscant, veneficos consulunt, quibus tantam habent fidem, ut quem ipsi designant mali auctorem, confestim si possunt, è medio tollat. Ita paulò ante Gonzali adventù Rex Tongis fecerat. Cùm enim ex veneficis accepisset filium, quem per eos dies amiserat, ideo fuisse mortuum, quod alius quidam eius institisset vestigijs, statim misit, qui miserum hominè ferro confossum auferret è viuis. Vocum & instrumentorum cantibus maximè delectantur. Choreas exercent, variasq; in iis bellatorum actiones imitantur. Nunc enim vel obsidentes urbem hostes, vel ciues ab hostibus obsessos, nunc milites repente coortos, multis simul partibus inimica castra inuadentes; nunc acies ad ineundum prælium aperto in campo hinc inde expositas; nunc alia eiusdem generis compositis artificiose saltibus mirificè referunt. Ad hæc spectacula prodeunt, tum rebus alijs, tum etiam leonum ac tigrium pellibus, aliorumque animalium exuvijs, more suo, diligenter exornati. Pelles sic implicant corpori, ut cùm, pede stâtes in vno, summa celeritate se in gyrum vertunt, amplos in orbem aperiant sinus; quod in primis magnificum & visu delectabile apud ipsos existimatur. Cum dissolutis choreis ad suum se quisque locum recipit, captam pede arenam tam altè proijcit, ut aciem vincat oculorum. Quando stabilire aliquid iuramento volunt, vel terræ pugillum, vel incensam fauillam manu sumunt, & insufflantes demittunt in terram, tum iureiurando rem affirmant aut negant. Solemnior alius est iurâdi modus, atque is talis: Primùm ante bellicum Regis tympanum,

num,

num, cuius ad leucas quatuor auditur sonitus, poplites flectit iuraturus: eius deinde corio dextram imponit: tum illud osculatur: demum hæc ipsi, ac si non tantum sensum & rationem, sed etiam diuinitatem habeat, verba facit: Iureiurando adigor confiteri, an tale crimen susceperim. Si factus reus sum, en adsum, cædite me; si culpâ careo, ne patere innocenti mihi vitam eripi. His dictis manum iterum tympano imponens osculumque repetens, surgit. Tanta verò illis barbaris in hac tympani cærimonia religio est, vt credant illico moriturum, qui eo modo falsum iurârit. Impensè venerantur Mosibum (sic appellare videtur fortunam, quam & Arabes nonnulli, & alij Ethnici Nasibum vocant.) Hunc Mosibum & suis maioribus fuisse, & sibi quoque aiunt esse propitium, cum faustè res cedunt. Huic acceptum referunt, quòd gratiâ valeant apud alios, quòd prosperè negotia agât, quòd lucrentur. Et verò, licet Cafres vniuersim nec Deum colant vllum, vt dixi, nec immortales esse hominû animos agnoscant, eorum tamen nonnulli ex frequenti cum Lusitanis & Saracenis consuetudine Numen aliquod esse fatentur, quod vimbe vocant, & immortalitatem concedunt animorum. His religio nostra vtunque aridet; sed ingenio adeò sunt obtuso, & crasso iudicio, vt puerorum instar, facilè suscipiant Christianam fidem, facilè relinquunt susceptam. Quid enim hominis intersit, Christi legem profiteri & seruare, haud satis capiunt. Hoc tam illis ex hac mentis hebetudine consecutum est bonû, quod cum superioribus annis ex mahumetana impietate quidam, cuius ignoratur nomen, multò maximam Cafrariæ partem foedissimis pseudoprophetæ erroribus imbuerit, præter circumcisionem, quam, vt
supra

76 VITAE GONZALI SYLVERIAE,
suprà memoravi, solùm retinent Botonghe, nullum
prorsus aliud nefandæ superstitionis vestigium in
hisce hominibus relictum sit; vt ad Christiana sacra
fufcipienda, hac etiam ex parte minùs sint impediti.
Cum tanta animi tarditate concordant gentis mo-
res. Hi planè ferini sunt, nec vlla culti disciplina. Ni-
hil nisi cōmodi sui causa faciunt. Deberi sibi, ac sua
esse credunt omnia, quæ dono accipiunt: vnde nulla
apud ipsos beneficiorù memoria. Si quem ex ijs in-
signi aliquo beneficio mane afficias, & leue tibi ab
eo exhiberi officium vespere desideres, nisi pretiũ
soluas, non obtinebis. Iustitiæ, cuius tantus est splē-
dor, vt latere non possit, ne nomen quidē agnoscūt.
Id sibi licere putant, quod libet. Sua cuiq; voluntas
agendi lex est. Nec timore Numinis, nec amore vir-
tutis à scelere manus abstinent. Furta, cædes, adul-
teria, & quidquid grauius est, cum nihil ab ijs, quos
lædunt, sibi timent, facillimè perpetrant. Filij à pa-
rentibus ne leuiter quidē increpiti, quātumuis ipsis
non solùm scientibus, sed etiam spectantibus delin-
quant. Quare illa omnium domina ac regina ratio,
vix maius in his, quā in bestiis, à quibus omnino ab-
est, exercet imperiũ. Veruntamē Lusitani sunt pru-
dentia & iudicio præstātes, atq; in illis Casfrariæ re-
gionibus diu multumq; versati, quibus gentis natu-
ra, moresq; optimè noti, qui negant Cafres sic esse
naturā rudes, vt nequeant bonis moribus imbui, si
excolantur; illamq; peruersè viuendi, perq; omnia
scelera liberè vagandi rationem non ad ingenitam
eorum feritatem, sed ad inueteratam inter ipsos
per tot secula & ætates impunè agendi consuetudi-
nem, putant esse referendam. Compertum enim est,
eos ab incultis illis Aethiopiæ saltibus in Lusita-
niæ vrbes oppidaque abductos pollitioris vitæ vsu
mitesce-

mitescere, & humanis atque etiam vrbanis moribus
assuefieri.

*Tongem Sylueria defertur, & Regem re-
giosq; baptizat.*

CAP. V.

GONZALVS sub ipsas sanctioris hebdomadæ
ferias morbo, diuina ope vt dixi, superato,
postquam sacra morientis & resurgētis Christi my-
steria, concurrētibus ad Inambanis portum omni-
bus, qui circum erant, Lusitanis, Ecclesiastico ritu
celebrauit, mox Casrum humeris sublatus, Ton-
gem defertur. Vt autem ipsum, & eius socium
Andream Costam aduentare audisset Andreas
Fernandus, sicut erat, corpore admodum imbe-
cillo, & viribus penè consumptis, contineri non
potuit, quin procul ab vrbe obuiam procederet ve-
nientibus, & se infirmum infirmis coniungeret.
Gonzalus enim nondum erat viribus confirmatus,
& ipse Costa valetudine etiā vtebatur valde incom-
moda: vbi ad congressum venēre, vix dici potest,
quanto, inter præclara fraternæ caritatis & beneuo-
lentia signa vtrinq; exhibita, gaudio spiritus perfusi
sint. Non putauit Gonzalus sibi cunctandum. De via
fessus, nec satis consistens, Regem adit, datas ipsi à
Constantino Prorege literas affert, aduētus sui cau-
sam exponit. Hisce rebus maiorem in modum lætus
Rex, ita in primis literas accepit, vt se à Prorege sin-
gulariter honoratum, palam testificaretur. Mox
Reginam, principes filios, cæteramq; domus suæ
nobilitatem ad audiendum Gonzalum acciri iubet.
Adest frequens aulae regiae nobilitas. Adsunt & alij
Casres notæ inferioris, nobilibus permisti. Tum at-
tentis omnibus ac stupentibus de Christi fide dicere
Gonzalus